

Από το Συναξάρι - Απόστολος και Ευαγγελιστής Λουκάς

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 18 Οκτωβρίου, 2021

Ο **απόστολος Λουκάς** καταγόταν από την πόλη της Αντιόχειας και, κατά πάσα πιθανότητα, ήταν γόνος οικογενείας εθνικών. Από νεαρή ηλικία αφιερώθηκε στην αναζήτηση της σοφίας, στη μελέτη των επιστημών και των τεχνών. Αυτή η δίψα του για γνώση τον έκανε να ταξιδεύσει ανά τον κόσμο και να διαπρέψει στην ιατρική επιστήμη και την τέχνη της ζωγραφικής. Εκτός από την **ελληνική γλώσσα**, την οποία χειριζόταν θαυμάσια, όπως μαρτυρεί το Ευαγγέλιό του, γνώριζε επίσης την εβραϊκή και την αραμαϊκή.

Σύμφωνα με μια εκκλησιαστική παράδοση, συγκαταλεγόταν μεταξύ των Εβδομήκοντα Αποστόλους, τους οποίους απέστειλε ανά δύο ο Κύριος να κηρύξουν τον λόγο της σωτηρίας στις πόλεις και στα χωριά της Παλαιστίνης [1]. Κατά τη διάρκεια του ζωηφόρου θείου Πάθους, ο άγιος Λουκάς βρισκόταν στα Ιεροσόλυμα και το πρωί του Πάσχα περπατούσε μαζί με τον Κλεόπα [30 Οκτ.] [προς το χωριό Εμμαούς](#), θλιμμένος και εξουθενωμένος για την απώλεια του Διδασκάλου. Η θλίψη του όμως μετατράπηκε σε άφατη χαρά, όταν ο Χριστός, ο Οποίος τους παρουσιάσθηκε «κατά το κομμάτισμα του άρτου», μαρτυρώντας έτσι την εκ νεκρών τριήμερη έγερσή Του (Λουκ. 24, 35). Εν συνεχεία, μετά την επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος κατά την ημέρα της Πεντηκοστής, ο Λουκάς έμεινε για κάποιο διάστημα στα Ιεροσόλυμα μαζί με τους άλλους Αποστόλους και κατόπιν επέστρεψε στην Αντιόχεια, όπου βρισκόταν ήδη κάποιοι από τους μαθητές. Ορισμένοι όμως αναφέρουν ότι ο άγιος Απόστολος έμεινε στη Σεβάστεια της Σαμαρείας για λίγο, για να κηρύξει τον λόγο του Θεού, και εκεί απέκτησε το λείψανο της δεξιάς χειρός του Τιμίου Προδρόμου, το οποίο μετέφερε στην πατρίδα του ως πολύτιμο τρόπαιο. Επιστρέφοντας στην Αντιόχεια, πρέπει να συνάντησε τον Απόστολο Παύλο, κατά τη διάρκεια της δεύτερης αποστολικής περιοδείας του (περί το 50), και από εκεί να ξεκίνησε μαζί του, συνοδευοντάς τον στην Ελλάδα, με σκοπό να κηρύξει το Ευαγγέλιο της σωτηρίας.

Αλλά μια άλλη παράδοση [2] αναφέρει ότι ο Λουκάς δεν είχε γνωρίσει τον Κύριο κατά τη διάρκεια της επίγειας ζωής Του, και ότι συνάντησε τον απόστολο Παύλο στη Θήβα της Βοιωτίας -επί βασιλείας Κλαυδίου (περί το 42)-, όπου ο ίδιος φρόντιζε και περιέθαλπε τους ασθενείς. Οι πύρινοι λόγοι του Αποστόλου των εθνών τον έπεισαν για την αλήθεια, την οποία **ματαίως αναζητούσε επί τόσα χρόνια στην**

ανθρώπινη σοφία. Αμέσως και χωρίς δισταγμούς, εγκατέλειψε τα υπάρχοντά του και την ιατρική του σώματος, για να γίνει μαζί με τον απόστολο Παύλο ιατρός των ψυχών.

Συνόδευσε επίσης στις περιοδείες από την Τρωάδα έως τους Φιλίππους του Απόστολου των εθνών, και τον εγκατέστησε εκεί για να εδραιώσει τη νεοσύστατη εκκλησιαστική κοινότητα. Ο Λουκάς έμεινε πολλά χρόνια στη Μακεδονία. Όταν ο Παύλος την ξαναεπισκέφθηκε κατά τη διάρκεια της τρίτης περιοδείας του (38), τον έστειλε στην Κόρινθο, για να παραλάβει τα χρήματα (τη αναφερόμενη ως «λογία») που είχαν συγκεντρώσει οι πιστοί υπέρ των πτωχών των Ιεροσολύμων. Εν συνεχεία, μετέβησαν μαζί στην Αγία Πόλη, ενισχύοντας τις Εκκλησίες που συναντούσαν στον δρόμο τους. Όταν ο απόστολος Παύλος συνελήφθη και μεταφέρθηκε στην Καισάρεια της Παλαιστίνης, ο Λουκάς δεν τον εγκατέλειψε, αλλά τον ακολούθησε μέχρι τη Ρώμη, όπου παρουσιάσθηκε ενώπιον του δικαστηρίου του Καίσαρα. Ως πιστός μαθητής, αντιμετώπισε μαζί του όλα τα δεινά και τις περιπέτειες του ταξιδιού, τις οποίες περιγράφει στο τέλος των *«Πράξεων των Αποστόλων»* (27-28).

Στη Ρώμη, υπό την καθοδήγηση του αποστόλου Παύλου, **ο Λουκάς συνέγραψε το Ευαγγέλιό του και τις «Πράξεις των Αποστόλων»**. Και τα δύο αυτά έργα του τα αφιέρωσε στον ηγεμόνα της Αχαΐας, στον «κράτιστο» Θεόφιλο, ο οποίος ασπάσθηκε τον χριστιανισμό [3]. Προσθέτοντας στο Ευαγγέλιό του λεπτομέρειες που δεν τις βρίσκουμε στα δύο πρώτα Ευαγγέλια, διηγείται τον Βίο του Σωτήρος Χριστού, υπογραμμίζοντας τη φιλευσπλαχνία και τη φιλανθρωπία Του προς το αμαρτωλό γένος των ανθρώπων, το οποίο ήλθε να βοηθήσει ως Ιατρός. Στις δε *«Πράξεις»*, αφού αναφερθεί στα γεγονότα που συνόδευσαν την ίδρυση της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων, υπογραμμίζει ιδιαιτέρως το αποστολικό έργο του διδασκάλου του Παύλου, ο οποίος εργάσθηκε για τη διάδοση του ευαγγελικού λόγου περισσότερο από τους άλλους Αποστόλους.

Ο απόστολος Παύλος έμεινε στη φυλακή δύο χρόνια. Όταν αποφυλακίσθηκε, ξανάρχισε αμέσως τις αποστολικές περιοδείες του, έχοντας μαζί του τον πιστό μαθητή του Λουκά. Λίγο αργότερα όμως, ο Νέρων εξαπέλυσε ανελέητο διωγμό κατά των χριστιανών της Ρώμης. Ριψοκινδυνεύοντας τότε ο Παύλος και την ίδια του τη ζωή, επέστρεψε στην πρωτεύουσα για να στηρίξει τους πιστούς. Εκεί συνελήφθη και κλείστηκε πάλι στη φυλακή, σε συνθήκες χειρότερες από τις προηγούμενες φορές. Ο Λουκάς παρέμεινε κοντά του πιστός, ενώ άλλοι τον εγκατέλειψαν (Β΄ Τιμ. 4, 11), και πιθανόν να παραβρέθηκε στο μαρτύριό του, χωρίς ωστόσο να μας αφήσει γραπτή μαρτυρία.

Μετά τον ένδοξο θάνατο του Αποστόλου των εθνών, ο Λουκάς πήρε τον δρόμο της επιστροφής, κηρύττοντας το Ευαγγέλιο της σωτηρίας στην Ιταλία, τη Δαλματία, καθώς και στη Μακεδονία, από όπου πέρασε για να φθάσει στην Αχαΐα. Αναφέρεται

ότι στα γεράματά του πήγε στην Αίγυπτο, για να ευαγγελισθεί τους εκεί ειδωλολάτρες, και υπέστη μεγάλες ταλαιπωρίες, και ότι έφθασε μέχρι τη μακρινή Θηβαΐδα, όπου χειροτόνησε τον άγιο Άβιλο δεύτερο επίσκοπο Αλεξανδρείας [4].

Εν συνεχεία, επιστρέφοντας ο Λουκάς στην Ελλάδα, έγινε επίσκοπος των Θηβών της Βοιωτίας. Χειροτόνησε τότε πρεσβυτέρους και διακόνους, ανήγειρε ναούς και με την προσευχή του θεράπευσε τους ψυχικά και σωματικά ασθενείς. Εκεί, σε ηλικία ογδόντα τεσσάρων ετών, τον συνέλαβαν οι ειδωλολάτρες, τον έγδαραν ζωντανό, τον σταύρωσαν σε μια ελιά [5], και έτσι μαρτυρικά παρέδωσε τη ψυχή του στον Κύριο. Αργότερα επιτέλεσε πολυάριθμα θαύματα, χάρη σε ένα θαυματουργικό υγρό το οποίο ανέβλυζε από τον τάφο του και θεράπευε κάθε ασθένεια, ιδίως τις ασθένειες των οφθαλμών σε όποιον με πίστη χριόταν με αυτό.

Μετά από πολλά χρόνια, στις 3 Μαρτίου του 357, ο αυτοκράτορας Κωνστάντιος, ο γιος του Μεγάλου Κωνσταντίνου, απέστειλε τον ηγεμόνα της Αιγύπτου άγιο Αρτέμιο [20 Οκτ.] στις Θήβες, για να προβεί στην ανακομιδή και μετακομιδή των τιμίων λειψάνων του αποστόλου Λουκά στον ναό των Αγίων Αποστόλων της Βασιλεύουσας· τα κατέθεσε τότε κάτω από την αγία Τράπεζα, μαζί μ' εκείνα των αγίων Αποστόλων Ανδρέου και Τιμοθέου.

Η παράδοση της Εκκλησίας αναφέρει επίσης ότι ο άγιος Λουκάς υπήρξε ο πρώτος αγιογράφος και ότι φιλοτέχνησε εικόνα της Κυρίας Θεοτόκου, ενώ ακόμη ζούσε. Η Παναγία δέχθηκε με χαρά την εικόνα και είπε: «*Ἡ χάρις τοῦ παρ' ἐμοῦ Τεχθέντος, εἶη μετ' αὐτῆς!*» [6]. Εν συνεχεία, ο άγιος ιστόρησε και άλλες εικόνες της Παναγίας και των αγίων Αποστόλων και έτσι μετέδωσε στην Εκκλησία την ιερή και ευλαβή παράδοση της τιμής των εικόνων του Χριστού και των αγίων. Για τον λόγο αυτό τιμάται εξαιρέτως ως προστάτης των αγιογράφων.

—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ—

[1] Ο Λουκάς είναι ο μόνος Ευαγγελιστής ο οποίος αναφέρει την από του Κυρίου αποστολή των Εβδομήντα μαθητών. Αυτή η μαρτυρία επιβεβαιώνει μάλλον την άποψη ότι συγκαταλεγόταν μεταξύ τους.

[2] Την οποία μνημονεύει το *Συναξάριον της Κωνσταντινουπόλεως*, ενώ την προηγούμενη αναφέρει ο άγιος Συμεών ο Μεταφραστής, στηριζόμενος στους αρχαίους συγγραφείς Ωριγένη, Κλήμη Αλεξανδρείας και Ευσέβιο Καισαρείας.

[3] Κατ' άλλους, τις συνέγραψε στα Ιεροσόλυμα. Ο πρόλογος του κατά Λουκάν Ευαγγελίου φαίνεται να επιβεβαιώνει την άποψη ότι δεν υπήρξε ο ίδιος αυτόπτης

μάρτυς του Βίου του Κυρίου, αφού γράφει: «όπως μας τα παρέδωσαν εκείνοι που από την αρχή ήταν αυτόπτες μάρτυρες και υπηρέτες του λόγου, αφού ερεύνησα όλα τα γεγονότα από την αρχή με ακρίβεια, θεώρησα κι εγώ καλό να σου τα γράψω με τη σειρά...» (Λουκ. 1, 2).

[4] Την παράδοση αυτή μνημονεύει μόνο ο άγιος Συμεών ο Μεταφραστής.

[5] Ο μαρτυρικός του θάνατος μνημονεύεται από τους πλέον πρώιμους χριστιανούς συγγραφείς (από το άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο κυρίως), μόνο όμως ο Νικηφόρος ο Κάλλιστος (14ος αι.) αναφέρει τον σταυρικό θάνατο. Κατ' άλλους (Ηλίας ο Κρης, Νικηφόρος Γρηγοράς), ο άγιος Απόστολος ανεπαύθη εν ειρήνη.

[6] Η εικόνα αυτή της Θεοτόκου, η πασίγνωστη «**Οδηγήτρια**» που κρατεί ευθυτενώς το Θείο Βρέφος, εστάλη από την Παλαιστίνη στην Κωνσταντινούπολη από την αυτοκράτειρα Ευδοκία, ως δώρο στην αδελφή του συζύγου της Πουλχερία, και αυτή την κατέθεσε στη *Μονή των Οδηγών*, της οποίας ήταν κτιτόρισα (βλ. Θεοδώρου Αναγνώστου· «*Εκκλησιαστική Ιστορία*», εκδ. G.C.Hansen, Βερολίνο 1971, σελ. 100). Η εικόνα επιτέλεσε αναρίθμητα θαύματα, ιδίως κατά τη λιτάνευσή της επί των επάλλξεων για την απώθηση των Αράβων που πολιορκούσαν τη Βασιλεύουσα (717). Καταστράφηκε από τους Τούρκους κατά τη φρικτή άλωση. Άλλες εικόνες που αγιογράφησε ο απόστολος Λουκάς, βρίσκονται η μία στη Μονή του Μεγάλου Σπηλαίου στην Πελοπόννησο, μία άλλη στη Μονή Κύκκου στην Κύπρο, και η τρίτη στη Μονή Παναγίας Σουμελά του Πόντου. Και αλλού απαντώνται και άλλες εικόνες, οι οποίες μόνο κατά την παράδοση αποδίδονται στον άγιο Απόστολο και Ευαγγελιστή. Ο άγιος Ανδρέας ο Κρης μνημονεύει επίσης (PG 97, 1304) δύο εικόνες του αγίου Λουκά, μία του Χριστού και μία της Θεοτόκου, τις οποίες μπορούσε κανείς να προσκυνήσει στη Ρώμη και στα Ιεροσόλυμα.

—ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ—

Ἦχος δ΄. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ἀκέστωρ σοφώτατος, ἱερομύστα Λουκᾶ, ζωγράφος πανάριστος, τῆς Θεοτόκου Μητρός, ἐδείχθης Ἀπόστολε· ἔγγραψας μάκαρ λόγους, διὰ Πνεύματος θείου, ἔδωκας ἐννοῆσαι, συγκατάβασιν ἄκραν, Χριστοῦ τῆς παρουσίας· διὸ πρέσβευε σωθῆναι ἡμᾶς.

—ΚΟΝΤΑΚΙΟΝ—

Ἦχος δ΄. Ἐπεφάνης σήμερον.

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

Μαθητῆς γενόμενος τοῦ Θεοῦ Λόγου, σὺν τῷ Παύλῳ ἄπασαν, ἐφωταγώγησας τὴν γῆν, καὶ τὴν ἀχλὺν ἀπεδίωξας, τὸ θεῖον γράψας, Χριστοῦ Εὐαγγέλιον.

—ΜΕΓΑΛΥΝΑΡΙΟΝ—

Μακαρίζομέν σου τὴν δεξιάν, Λουκᾶ θεηγόρε, δι' ἧς ἔχομεν οἱ πιστοί, τὰς τοῦ Θεοῦ Λόγου, διπτὰς ἀγίας πλάκας, καὶ τὴν σεπτὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος.

(Ιερομονάχου Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου: «Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας», Τόμος 2ος (Οκτώβριος), σελ. 199-203. Διασκευή εκ του Γαλλικού: Γαβριήλ Νικολάου Πεντζίκης. Εκδόσεις «Ἰνδικτος». Αθήναι, Οκτώβριος 2009)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: toeilhtarion.blogspot.com, επιμέλεια ανάρτησης: π. Δαμιανός)